

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Helsinki 24.2.2009
Asianro 2009-00011
Viite Oikeusministeriön lausuntopyyntö 13.1.2009, OMO38:00/2008
Asia Lausunto työryhmän mietinnöstä Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä

Oikeusministeriölle

Kirkkohallitus esittää lausuntonaan avopuolisoiden varallisuus oikeudellisia kysymyksiä avoliiton päättyessä selvittäneen työryhmän mietinnöstä Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä kunnioittavasti seuraavan.

Avoliitto yhteiskunnan perussoluna

Kirkkohallitus totesi lausunnossaan 17.8.2005 Avoliiton purkautumiseen liittyvät varallisuus oikeudelliset ongelmat -arviomuistiosta muun muassa seuraavaa.

Kirkko pitää uskonsa ja kokemuksensa pohjalta avoliittoa yhteiskunnan lujuuden ja terveen kehityksen perustekijänä. Siihen sisältyy käsitys avoliiton elinikäisyydestä ja sen solmimiseen liittyvä julkisuus, jotka luovat perheelle turvallisen kasvualustan. Yhteiskunnalle on tärkeää, että sen perussolut ovat mahdollisimman kiinteitä ja lujia. Avosuhteesta puuttuu julkisesta sitoutumisesta johtuva turvallisuus. Kun avosuhteesta puuttuu julkinen ja laillisesti sitova toinen toisilleen lupautuminen, sitä ei myöskään tule pitää avoliittoon verrattavana yhteiselämän muotona eikä yhteiskunnan tule tukea sitä.

Yhteiskunnan ja kansan toimivan elämän kannalta on tärkeää, ettei avoliiton asema heikenny eivätkä perhe-elämään liittyvät olosuhteet joudu epäjärjestykseen. Pysyväksi tarkoitettu avoliitto on paras yhteiselämän muoto niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta. Siksi avoliiton tulee saada lainsäädännön ja muiden valtiovallan toimenpiteiden ensisijainen tuki.

Avoliittoon yhteiskunnan perusyksikkönä liittyy sekä velvollisuuksia että oikeuksia. Velvollisuuksien ja oikeuksien irrottaminen toisistaan on eettisesti ongelmallista. Siten ei voi ajatella, että avosuhte saatettaisiin oikeudellisesti samaan asemaan avioliiton kanssa.

Yleisiä näkökohtia mietinnöstä

Mietinnössä tarkastellaan avosuhteen päättymisen kysymyksiä pääosin vain varallisuus-oikeudellisista näkökulmista. Kirkkohallitus korostaa, että tämä on vain osa avosuhteen purkautumisongelmista. Avosuhteiden yleistymisestä yhteiskunnalle aiheutuvat ongelmat tulevat esille vasta tarkasteltaessa avosuhdeilmiötä kokonaisuutena. Lisäksi on syytä muistaa, että esimerkiksi avosuhteen purkautuminen on emotionaalisesti, tunne-elämän tasolla, yhtä tuskallinen kokemus kuin avioliitonkin purkautuminen.

Mietinnössä todetaan useampaankin kertaan, että esitetyn lain tarkoituksena ei ole rinnastaa avoliittoa avioliittoon tai luoda avoliitosta avioliiton kaltaista instituutiota. Kuitenkin mietinnössä ja siihen pohjautuvassa lakiehdotuksessa otetaan voimakas askel tähän suuntaan, kun ehdotetussa laissa määriteltäisiin avoliitto. Johdonmukaisesti käytetyt termit avoliitto ja avopuoliso vahvistavat tätä näkemystä. Samoin heikomman osapuolen suojaamisen tavoite johtaa väistämättä avioliiton oikeusvaikutusten kaltaiseen sääntelyn tarpeeseen, mikä seikka omalta osaltaan vahvistaa avosuhteen näkemistä avioliiton omaisena liittona, kuitenkin ilman selkeitä ja velvoittavia oikeusvaikutuksia. Avosuhte on osapuolten tietoinen valinta, jolla he haluavat pysyä avioliittolain antaminen oikeuksien ja velvollisuuksien ulkopuolella.

Ehdotuksen tavoitteet ovat lähtökohtaisesti hyvät, kun toisaalta kannustetaan suhteen osapuolia vapaasti sopimaan varallisuussuhteistaan ja toisaalta luodaan heikommassa asemassa olevalle vähimmäissuoja. Kirkkohallituksen mielestä tämä kuitenkin osoittaa avioliiton edistämisen ja tukemisen tärkeyden, sillä avoliitto oikeusvaikutuksineen suojelee heikompaa osapuolta. Erityisesti lapsen hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen tulee aina kiinnittää huomiota, sillä lapset ovat useimmiten heikoimpia ja kärsivät eniten parisuhteen purkautuessa.

Kuten mietinnössäkkin todetaan, ongelmallista on jo pelkästään avoliiton alkamis- ja päättymisajankohdan määrittäminen. Lyhytkin avoliitto saattaa johtaa ehdotetun yhteisomistusolettaman soveltamiseen. Oikeussuhteiden epäselvyys johtaa usein raskaisiin oikeusriitoihin, joita ehdotettu laki pesänjakajan määräämismahdollisuuksineen toivottavasti vähentää. Kirkkohallitus pitää perusteltuna, että epäselviin varallisuussuhteisiin pyritään saamaan selkeyttä, mutta kirkkohallitus korostaa, että ehdotusta laajempaan avoliiton sääntelyyn ei pidä ryhtyä. Oikeusjärjestykseen ei tule luoda uutta parisuhdemuotoa eikä lainsäädäntötoimin tukea muuta yhteiselämän muotoa, jossa yksinomaan tahdonilmaisujen perusteella annettaisiin parisuhteen aloittamiselle oikeusvaikutuksia. Oikeusjär-

jestyksessä on jo kattavasti säännelty ne parisuhdemuodot, joilla on oikeusseuraamuksia. Kirkkohallituksen mielestä lakiehdotuksessa ei tyydytä ratkaisemaan ongelmia pelkäämään vähimmäissuojasääntelyn periaatetta noudattaen, vaan ehdotus on luomassa avoliittoa parisuhdemuotona, jolla on tietyt, tosin rajoitetut oikeusvaikutukset.

Lisäksi kirkkohallitus toteaa, että yhteiskunnassa tulisi kaikilla tasoilla tehostaa avioliiton purkautumisen ennaltaehkäisyä. Tämä tarkoittaa niin parisuhde- ja perhetyön laajentamista kuin kriiseihin jo ajautuneiden suhteiden neuvottelu- ja tukitoiminnan kehittämistä. Kirkon vuosikymmeniä jatkunut toiminta perheasiain neuvottelukeskuksissa ja muussa seurakuntien parisuhde- ja perhetyössä on laajaa ja kansalaisten arvostamaa.

Arkkipiispa

Jukka Paarma

Vt. kirkkoneuvos

Kai Vahtola